

Abiș hatyn

Category: Kitapcy, Zenan şahsyyetler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Abiș hatyn ABIŞ HATYN

kitapcy.ru

Eýranyň Pars etraplarynda gurlan Salyr Türkmen Atabegliginiň hökümdary Saad Ikinjiniň (hökümdarlyk eden ýyllary 1260-njy ýylyň 18-nji maýy – 1260-njy ýylyň 30-nji maýy aralygy) gyzy, 1263-nji ýylда Salyrlar neberesinde erkek göbekli tagt mirasdüşeriniň ýoklugy sebäpli, tagta Abiș hatyn geçirilipdir. Döwletiň pullarynda hem onuň ady zikgelenip başlanypdyr. Ol juwan ýaşynda, 1264-nji ýylда Çingizler neberesinden Hulagu hanyň ogly Meñni Teýmire durmuşa çykarylypdyr. Biraz wagtlap äriniň mülkünde ýaşan Abiș hatyn, 1271-nji ýylда Salyr Atabegliginiň paýtagty bolan Şiraza gelipdir. Onuň hökümdarlyga geçmegini şirazlylar bir aýlap baýram edip belläpdirlər. Bu döwletde 13 ýyllap asudalykda, abadanlykda

ýaşalypdyr. 1284-nji ýylyň dekabrynda bolsa mongollaryň ''Ilhany'' Argunyň ýörite iberen wekili Seýid Ymadeddin Abu Ýal Şiraza gelipdir we Abiš hatyny tagtdan indiripdir. Şiraz halky eý görýän hökümdarynyň tagtdan inderilenine namys edip, mongollaryň wekilini öldürripdir. Argun han goşun iberip, gozgalaňçylary jezalandyrypdyr. Abiš hatyn bolsa Töwrize alnyp gidilipdir. Hulagu hanyň oglunuň aýaly bolsa ony ölümden halas edipdir. 1286-njy ýylyň 29-njy dekabrynda Töwriziň eteginde ýerleşen Jahandepe diýlen ýerde Abiš hatyn wepat bolupdyr. Ilki şol ýerde jaýlanan Abiš hatynyň jesedini soňra gyzy Kurduçin Şiraza getirdip, ''Abudiýe'' medresesinde jaýlapdyr. Abiš hatyn Salyrlar neberesinden bolan iň soňky hökümdar bolupdyr. Orta asyr şahyrlary Abiš hatynyň gözelligini, hökümdarlyk adalatyny taryplap, ajaýyp şygyrlar düzüpdirler. Olaryň biri-de meşhur şahyr Saady Şirazydyr.

Öwez GÜNDÖGDYÝEW.

"Türkmen Zenanlarynyň Taryhy Keşbi", Aşgabat-2013 ý. Zenan şahsyyetler